

INÉ VYUČOVACIE HODINY O PRÁCI, STAROSTLIVOSTI A PANDÉMII

ruzovymodrysvet.sk

Pandémia ukazuje, aká dôležitá je práca v oblasti starostlivosti a ako málo uznania sa jej dostáva. Heslo „zvládneme to“ nepriznane stálo predovšetkým na práci lekároch a zdravotných sestier v nemocniciach, predavačiek v potravinách, upratovačiek, učiteliek, ktoré sa museli zo dňa na deň bez podpory naučiť novej profesii, na práci matiek, ktoré popri práci z domu zabezpečovali chod domácnosti aj podporu vzdelávania svojich detí. A na neviditeľnej práci mnohých ďalších žien.

Žiadnej z týchto profesií či rolí sa nedostalo skutočnej podpory a uznania. Potlesky z okien zväčša nenasledovala finančná, psychologická či akákoľvek iná podpora.

Práca, ktorú si vyžaduje zabezpečovanie starostlivosti, sa však nezačala prehliadať až v pandémii. Už dávno vieme, že práca ľudí, ktorí sa starajú o naše prežitie alebo lepšiu kvalitu života, je dlhodobo nedocenená. Dôstojné pracovné podmienky, dostupnosť starostlivosti o duševné zdravie či ekonomická istota nepatria v našej spoločnosti tým, ktorí sa starajú o ľudí, ale najmä tým, ktorí vytvárajú ekonomický zisk.

Nízke symbolické a finančné ohodnotenie súvisí aj s tým, že starostlivosť vykonávajú predovšetkým ženy a že sa prisudzuje ženám. Od žien sa očakáva, že ju budú vykonávať s radosťou, ochotne, „prirodzene“. Lenže my na túto „mystiku ženskosti“ neskočíme, dobre vieme, že neexistuje ženská a mužská práca, je len práca, ktorú treba urobiť. A starať sa treba stále.

Pandémia zasiahla ženy vo väčšej miere aj ekonomicky. Už pred ňou zarábali menej ako muži, v dôsledku čoho budú mať ekonomické dôsledky pandémie pre ženy horšie následky. Častejšie pracujú na prekérnych – nedôstojných a neistých – pracovných pozíciách, napríklad v skrátенých úväzkoch či práci na dohodu, ktoré pri zhoršení ekonomickej situácie ako prvé čelia riziku prepúšťania.

Negatívny dosah pandémie na životy žien teda súvisí s tým, aké postavenie sa v spoločnosti pripisuje ženám a ako je hodnotená práca, ktorá súvisí so starostlivosťou a za ktorú majú podľa rodových očakávaní zodpovedať predovšetkým ony.

Pripravili sme pre vás sériu metodík, prostredníctvom ktorých môžete tieto témy otvoriť so svojimi žiačkami a žiakmi. Vychádzajú z pedagogického konštruktivismu, rodovej kompetencie a kritickej pedagogiky. Spravte si v triede inú hodinu občianskej náuky či etickej výchovy.

Zoznam metodík, ktoré v ňjúvinkách nájdete:

Ako sa mali počas pandémie učiteľky a učitelia
[Čítajte viac >>](#)

Neplatená reprodukčná práca 1
[Čítajte viac >>](#)

Neplatená reprodukčná práca 2
[Čítajte viac >>](#)

Emocionálna práca
[Čítajte viac >>](#)

Prekérna (nedôstojná, neistá) práca
[Čítajte viac >>](#)

Ako sa mali počas pandémie učiteľky a učitelia

Anotácia: Pandémia COVID-19 negatívne ovplyvnila duševné zdravie a pracovnú pohodu učiteliek a učiteľov. Zároveň zviditeľnila, že na zabezpečovanie psychickej a pracovnej podpory vyučujúcich chýba systémová podpora. Téma prežívania a postavenia učiteliek a učiteľov sa v konečnom dôsledku dotýka aj žiactva a kvality jeho vzdelávania, preto by mala byť súčasťou vyučovacieho procesu.

Ciele: Žiačky a žiaci sa oboznámia s tým, ako

- analyzovať situáciu učiteliek a učiteľov počas pandémie,
- navrhovať riešenia na zníženie negatívneho vplyvu pandémie na vyučujúcich.

Odporúčaný vek: 15 – 19 rokov (SŠ)

Odporúčaný predmet: občianska náuka, etická výchova

Dĺžka: 45 minút

Pomôcky: predmet alebo fotografia vystihujúce náročnosť pedagogickej práce počas dištančnej výučby, papier alebo zošit, písacie potreby, tabuľa alebo flipchart, vytlačené podklady z prílohy (počet závisí od počtu skupín, ktoré vytvoríte), veľké papiere na tvorbu posterov (počet závisí od počtu skupín, ktoré vytvoríte), fixky

Postup:

1. Uvedenie do témy (8 minút)

- a. Prineste do triedy jeden predmet alebo fotografiu, ktorá najlepšie vystihuje náročnosť pedagogickej práce počas dištančnej výučby. Môže ísť o predmet, ktorý súvisí so zabezpečením samotnej dištančnej výučby (napríklad váš starý počítač) alebo so zosúladovaním dištančnej výučby a rodinného života (napríklad fotografia vášho dieťaťa, predmet súvisiaci so starostlivosťou o domácnosť a podobne).
- b. Ukážte predmet alebo fotografiu žiakom a žiačkam a vyzvite ich, aby skúsili uhádnu, čomu sa na dnešnej vyučovacej hodine budete venovať: *Dnes som vám priniesla/priniesol ukázať jeden môj osobný predmet (alebo fotografiu), pretože dobre vystihuje problém, ktorým sa dnes budeme zaoberať. Skúste uhádnuť, o aký problém by mohlo ísť. Povedzte bez váhania čokoľvek, čo vám v súvislosti s týmto predmetom (alebo fotografiou) napadne.*
- c. Odpovede zapisujte na tabuľu alebo flipchart.
- d. Po tom, čo sa nápady vyčerpajú, im stručne povedzte, ako predmet (alebo fotografia) súvisí s témou vyučovacej hodiny: *1. Priniesla/priniesol som vám ukázať svoj starý počítač, ktorý mi slúžil na výučbu počas pandémie. Niekedy trvalo niekoľko minút, kým sa zapol. Kamera bola nekvalitná a počítač sa občas zasekol. 2. Priniesla/priniesol som vám ukázať fotku svojej dcéry, ktorá je štvrtáčka na základnej škole. Počas pandémie sa neraz stalo, že som musela/musel prerušiť vyučovanie a ísť jej pomôcť s jej vyučovaním online. Pandémia odhalila alebo zvýraznila aj mnohé iné ťažkosti, s ktorými musia učiteľky a učitelia zápasiť. Preto dnes budeme skúmať, ako vyučujúci zvládali výučbu počas pandémie a ako na nich pandémia doláhla.*

2. Práca s materiálmi (15 minút)

- Rozdelte žiactvo na párny počet skupín tak, aby v každej skupine boli po troch, maximálne po štyroch.
- Jednej polovici skupín dajte podklad č. 1 a druhej polovici podklad č. 2. Každá skupina teda bude mať jeden podklad (buď č. 1, alebo č. 2). Podklady sa nachádzajú v prílohe.
- Dajte inštrukcie: *Každá skupina dostala jeden podklad – buď graf, alebo text. Prečítajte si inštrukcie a zapíšte si odpovede na položené otázky. Ide o to, aby ste si preštudovali materiály a na základe nich i vzájomnej diskusie písomne zaznamenali, čo vyplýva z podkladov. Na základe týchto zistení sa zamyslíte na možnými negatívnymi dôsledkami, ktoré z nich vyplývajú. Nakoniec skúste navrhnúť, čo by mali zodpovední ľudia alebo inštitúcie robiť, aby sa tieto možné negatívne dôsledky zredukovali. Všetky údaje a výpovede, s ktorými budete pracovať, sú skutočné.*
- Žiaci a žiačky samostatne pracujú s podkladmi. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- Po skončení samostatnej práce pridajte vysvetlenie, aby ste predišli posilňovaniu rodových stereotypov: *Skupiny, ktoré pracovali s textom, si určite všimli, že všetky výpovede pochádzajú od žien. Vyplýva to najmä zo skutočnosti, že ženy dodnes vykonávajú väčšinu prác v domácnosti, čo dokazujú aj medzinárodné výskumy. To však neznamená, že učitelia – muži zvládali vyučovanie počas pandémie bez ťažkostí. Mnohí z nich riešili rovnaké problémy ako učiteľky.*

3. Tvorba posterov (12 minút)

- Z pôvodných skupín vytvorte väčšie skupiny tak, že vždy spojíte jednu skupinu pracujúcu s pokladom č. 1 s jednou skupinou pracujúcou s podkladom č. 2.
- Dajte žiactvu inštrukcie: *Vytvorte poster, ktorý bude obsahovať vaše spoločné odpovede na tri položené otázky. Aké sú hlavné zistenia a ich možné negatívne dôsledky a čo navrhujete robiť. Skúste dospieť k spoločným výsledkom, ktoré sa opierajú o údaje z grafu a výpovedí jednotlivých učiteliek.*
- Žiačky a žiaci samostatne pracujú na tvorbe posterov. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.

4. Prezentácia posterov a reflexia (10 minút)

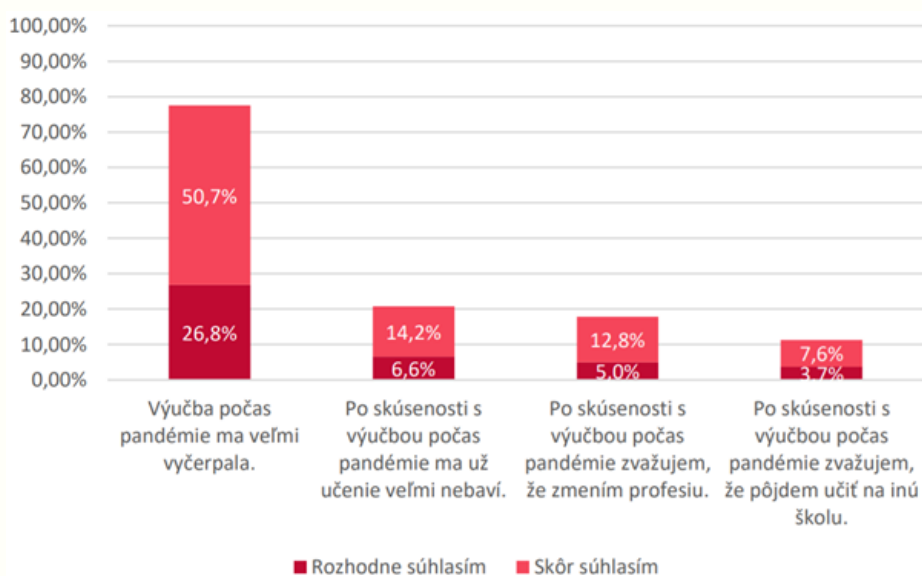
- Každá skupina si vyberie jedného hovorca alebo hovorkyňu, ktorá odprezentuje poster. Stručne predstaví hlavné zistenia, možné negatívne dôsledky a návrhy, čo treba robiť.
- Ak vyjde čas, po každej prezentácii nasleduje stručná diskusia a komentáre zo strany ostatných žiakov a žiačok. Diskusia môže byť aj súčasťou ďalšej vyučovacej hodiny.

Príloha

Podklad č. 1 (graf)

Nižšie sa nachádza graf, ktorý znázorňuje, do akej miery učiteľky a učelia druhého stupňa základnej školy súhlasili s uvedenými výrokmi o výučbe počas pandémie. Na základe grafu a vzájomnej diskusie zapíšte odpovede na nasledujúce otázky:

1. Aké základné zistenia z grafu vyplývajú?
2. Aké sú možné negatívne dôsledky, ktoré vyplývajú zo zistení?
3. Čo navrhujete, aby zodpovedné osoby alebo inštitúcie (štát, ministerstvo školstva, vedenie školy alebo ktokoľvek iný) urobili, aby sa zredukovali možné negatívne dôsledky?

Zdroj: [Centrum vzdelávacích analýz](#)

Podklad č. 2 (text)

Nižšie nájdete výpovede troch učiteliek o tom, ako zvládali dištančnú výučbu počas pandémie. Na základe týchto výpovedí a vzájomnej diskusie zapíšete odpovede na nasledujúce otázky:

1. **Aké základné zistenia z výpovedí vyplývajú?**
2. **Aké sú možné negatívne dôsledky, ktoré vyplývajú zo zistení?**
3. **Čo navrhujete, aby zodpovedné osoby alebo inštitúcie (štát, ministerstvo školstva, vedenie školy alebo ktokoľvek iný) urobili, aby sa zredukovali možné negatívne dôsledky?**

Daniela, učiteľka 4. ročníka základnej školy

Myslím si, že je to náročné z každej strany. Z môjho pohľadu je to riadna makačka. Mám doma ešte 2,5-ročnú dcérku, ktorá teraz dva týždne v kuse horúčkovala. Riešila som prípravy aj som sa snažila online učiť. Ráno ju na chvíľu posadím k rozprávke, aby vydržala, kým ja online vyučujem. Potom sa spolu pohráme a zase sa idem venovať chystaniu materiálov na ďalší deň. Večer, keď všetci spia, si sadnem ešte k počítaču a veľakrát opravujem, prípadne kontrolujem. Takže je to niekedy riadny záber. Ale na druhej strane musím povedať, že mám úžasné deti, ktoré si plnia svoje povinnosti, stále sú pripravené.

Anna, učiteľka 5., 6., 7. a 9. ročníka základnej školy

Som učiteľkou druhého stupňa, učím matematiku Hejného metódou a anglický jazyk. Oba predmety sa určite lepšie učia prezenčne, najmä kvôli skupinovej práci, celkovej interakcii a podobne. Ale dá sa to zvládnuť aj online, nestážujem sa. Len je to dosť komplikované. Nakoľko mám doma svoje tri deti, škôlkarku a dve školopovinné deti, ktoré majú tiež online rozvrh, potrebujeme sa zladit' dohromady. Techniku máme staršiu, sem-tam vypadne počítač, reštartuje sa a podobne. Žiaci sú ale disciplinovaní, pripájajú sa úplne všetci. Pre mňa je najťažšie kontrolovať zadania. Musím každú správu otvoriť, detailne odpísať, kde boli nedostatky, motivovať žiakov k zlepšeniu. Zaberá mi to veľa času na úkor vlastnej rodiny.

Zdieľam názor, že rodičia sa všade sťažujú a majú pocit, že my učiteľia nič nerobíme. Na to, aby som odučila online hodinu, potrebujem však samozrejme prípravu. Tvoriť interaktívne hry, naučiť sa pracovať s programami. Nás sa nikto nepýtal, či to vieme, chceme a stíhame. Na internete je množstvo nápadov, ale nájsť si ich a upraviť pre svoje potreby, to sú hodiny času. Popri tom variť, starať sa o domácnosť, ľudia si neuvedomujú, že keď chodia do práce, všetci sa stravujú tam, doma sa toľko nerozhádže. Teraz je potrebné doma denne variť, s deťmi ísť aj von, lebo aj pre nich nie je zdravé byť stále vnútri medzi štyrmi stenami. K tomu starostlivosť napríklad o starších členov rodiny. Môj osemhodinový pracovný čas sa z polovice realizuje po nociach. Nestážujem sa, len konštatujem fakty.

Michaela, učiteľka 4., 5. a 6. ročníka základnej školy

Učím na prvom stupni, som triedna štvrtákom (vediem si ich od prvého ročníka), učím piatakov a šiestakov matematiku. Dištančne učím od októbra. Je to veľmi náročné, námaha, ktorú vynaložím, sa mi nevracia naspäť. Konkrétne myslím druhý stupeň. Snažím sa deti motivovať, no stále pracuje menšina z nich. Už majú problém aj jednotkári. Je to dlhá doba. Deti majú toho dosť, o rodičoch a o učiteľoch ani nehovorím. So štvrtákmi je to o niečo lepšie, z 20 detí pracuje 12-13 detí, čo je u nás úspech. Máme aj online hodiny, na ktoré sa deti tešia, pracujeme cez Edupage a Teams. Vždy pred online hodinou si už četujú, nevedia sa dočkať hodiny. Teším sa aj spätnej väzbe od rodičov, pokladám to za veľmi dôležitú súčasť vyučovania. Dnes som dokonca dostala poďakovanie od rodiča a veľmi si to cením.

Zdroj: [Akčné mamy](#).

Odporúčané zdroje

Ostertágová, A. a Rehúš, M. 2021. Správa z reprezentatívneho prieskumu o priebehu a dopade dištančnej výučby v školskom roku 2020/2021. Dostupné na: https://www.vzdelavacieanalyzy.sk/wp-content/uploads/2021/06/Prieskum-distančne-vzdelavanie_final.pdf

Bola to veľmi náročná emocionálna práca. Rozhovor o práci učiteľky počas pandémie. Dostupné na: <http://www.aspekt.sk/content/aspektin/bola-velmi-narocna-emocionalna-praca>

Majerová, K. 2021. Ako zvládajú online výučbu samotní učitelia? Ich odpovede vás prekvapia. Dostupné na: <https://akcnemamy.akcnezeny.sk/2021/02/01/ako-zvladaju-online-vyucbu-samotni-ucitelia-ich-odpovede-vas-prekvapia/>

Ako pandémia ovplyvnila duševné zdravie učiteliek a učiteľov. Dostupné na: <http://www.ruzovymodrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/clanky-a-studie/ako-pandemia-ovplyvnila-dusevne-zdravie-uciteliek-a-ucitelov>

Ako pandémia ovplyvnila pracovnú pohodu učiteliek a učiteľov. Dostupné na: <http://www.ruzovymodrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/clanky-a-studie/ako-pandemia-ovplyvnila-pracovnu-pohodu-uciteliek-a-ucitelov>

Neplatená reprodukčná práca 1

Anotácia: Značná časť práce, ktorú ľudia vykonávajú, nie je dostatočne viditeľná a oceňovaná. Ide najmä o takzvanú reprodukčnú prácu, ktorá sa týka starostlivosti o deti, rodinu a domácnosť. Prostredníctvom tejto práce sa udržuje a reprodukuje spoločnosť, pracovná sila či kultúra. Bez tejto práce by spoločnosť nemohla fungovať. Často je však neplatená a zväčša ju vykonávajú ženy, čo je dôsledkom rodových stereotypov a rodovej delby práce v spoločnosti. Problém neplatenej reprodukčnej práce sa bezprostredne týka života mladých ľudí, preto by sa mal reflektovať aj v rámci vyučovacieho procesu.

Ciele: Žiaci a žiačky budú vedieť

- identifikovať prácu a činnosti, ktoré patria do neplatenej reprodukčnej práce,
- chápať nespravodlivosť rozdelenia neplatenej reprodukčnej práce.

Odporúčaný vek: 15 – 19 rokov (SŠ)

Odporúčaný predmet: občianska náuka, etická výchova

Dĺžka: 45 minút

Pomôcky: papier alebo zošit, písacie potreby, tabuľa alebo flipchart, vytlačený obrázok z prílohy alebo elektronická verzia obrázka, vytlačené dotazníky z prílohy (pre každého jeden)

Postup

1. Uvedenie do témy (10 minút)

- a. Inštruujte žiakov a žiačky, aby sa rozdelili do dvojíc a ukážte im obrázok uvedený v prílohe (buď vytlačený, alebo elektronicky): *Rozdelte sa do dvojíc. Teraz vám ukážem obrázok. Vo dvojici skúste odpovedať na nasledujúce otázky: Kto by podľa vás mohol vysloviť výrok na obrázku? Na akú situáciu podľa vás výrok reaguje? Odpovede zapíšte do zošita alebo na papier.* Otázky, ktoré ste triede položili, napíšte na tabuľu alebo flipchart.
- b. Žiačky a žiaci samostatne diskutujú a zapisujú odpovede. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- c. Po skončení diskusie vyzvite žiakov a žiačky, aby prečítali alebo uviedli svoje odpovede. Odpovede nie je nutné zapisovať.
- d. Po tom, čo sa nápady vyčerpajú, im prezradte odpoveď: *Výrok, ktorý sme si ukázali, je odpoveď v ankete, v ktorej ženy odpovedali na otázku, čo všetko ich zamestnáva v čase korony.*

2. Práca s dotazníkom (18 minút)

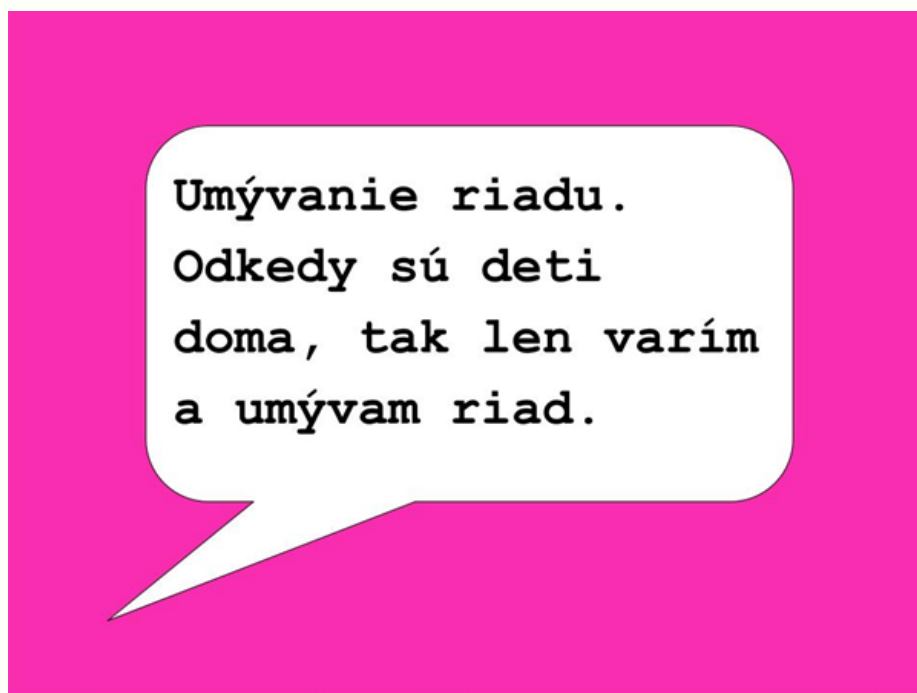
- a. Rozdajte dotazník uvedený v prílohe.
- b. Vyzvite žiakov a žiačky, aby vyplnili dotazník: *Všetci ste dostali tabuľku – dotazník so zoznamom domácich prác a činností, ktoré súvisia so starostlivosťou o deti. Najprv vyplňte, kto vo vašej rodine v najväčšej miere vykonáva niektorú z uvedených prác. Môže to byť otec, stará mama, nevlastná mama, brat a podobne. Môžete uviesť aj viac osôb. Pri každej práci alebo činnosti krížikom vyznačte, kto ich vo vašej rodine vykonáva v najväčšej miere.*
- c. Žiaci a žiačky samostatne vyplňajú dotazník. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- d. Po vyplnení dotazníkov vyzvite žiactvo: *Teraz sa rozdeľte do skupín po štyroch. V každej skupine si vyhodnotte dotazník. Pri každej práci alebo činnosti postupujte nasledovne: (1) najprv si zapíšete všetky osoby, ktoré danú činnosť vykonávajú, (2) následne spočítajte, koľkokrát ste v skupine pri tejto činnosti označili práve túto osobu, (3) zapíšete, čo ste zistili. . Pri formulovaní záverov si môžete pomôcť týmito otázkami: Vykonávajú všetky práce rovnako všetci členovia a členky domácnosti alebo najmä jeden z nich? Ktoré práce vykonávajú najmä ženy, ktoré muži a ktoré ženy i muži rovnako? Pomocné otázky napíšete na tabuľu alebo flipchart.*
- e. Žiaci a žiačky samostatne vyhodnocujú výsledky. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- f. Následne každá skupina odprezentuje závery. Je pravdepodobné, že minimálne väčšina skupín sa zhodne na tom, že väčšinu prác vykonávajú najmä ženy (najčastejšie mamy). Viacero detí môže žiť aj v jednorodičovských rodinách, na ktorých čele sú najčastejšie práve ženy. Aj to prispieva k nerovnomernej rodovej delbe práce súvisiacej so starostlivosťou.

3. Reflexia (17 minút)

- a. Potom rozdeľte miestnosť na dve polovice: *Miestnosť je rozdelená na dve polovice. Jedna znamená „Áno“ a druhá „Nie“. Položím otázku a vy sa postavíte na tú stranu miestnosti, ktorá vyjadruje vašu odpoveď. Otázka znie: Je spravodlivé, že väčšinu domácich prác a činností, ktoré súvisia so starostlivosťou o deti, vykonávajú ženy?*
- b. Žiaci a žiačky sa postavia do príslušnej polovice miestnosti.
- c. Potom zadajte ďalšie inštrukcie: *Žiaci a žiačky, ktoré si myslia, že to nie je spravodlivé, sa rozdelia na skupiny po troch alebo štyroch (ak ich nebude viac ako 6, zostanú ako jedna skupina). Každá skupina bude mať za úlohu napísať dôvody, prečo je toto rozdelenie prác nespravodlivé. Rovnakým systémom sa rozdelia žiaci a žiačky, ktoré si myslia, že to je spravodlivé. Budú mať za úlohu napísať dôvody, prečo je toto rozdelenie prác spravodlivé.*
- d. Žiaci a žiačky samostatne píšú zoznam dôvodov. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- e. Nakoniec každá skupina odprezentuje svoje dôvody. Dôvody zapisujte na tabuľu alebo flipchart – na jednu stranu dôvody, prečo je rozdelenie prác nespravodlivé a na druhú, prečo je spravodlivé (v prípade, že také budú).
- f. Na základe odpovedí urobte zhrnutie. Je možné, že sa viacero žiakov a žiačok zhodne na tom, že rodová delba práce je spravodlivá. Súvisí to s tým, že rodové stereotypy sú v našej spoločnosti stále pevne zakorenené. Skúste so žiačkami a žiakmi viesť diskusiu o tom, ako rodové očakávania a rodové stereotypy negatívne ovplyvňujú ženy aj mužov. Môžete napríklad poukázať na to, že v dôsledku väčšej zodpovednosti za prácu v domácnosti odpracujú ženy platene aj neplatene vyšší počet hodín, čo môže viesť k ich vyčerpaniu. Pokiaľ ženy nemajú platenú prácu a zodpovedajú výlučne za starostlivosť o domácnosť, môžete položiť otázku, či je vhodné, aby bola táto práca neplatená. Zároveň môžete otvoriť diskusiu o problémoch, ktoré z toho môžu vyplynúť – ľuďom pracujúcim v domácnosti nevzniká nárok na dovolenku či na sociálne dávky počas práceneschopnosti a chýbajúci príjem sa neskôr negatívne odrazí na výške ich dôchodku. Rodové stereotypy však ovplyvňujú aj mužov. Mnohí by sa radi viac podieľali na výchove svojich detí, no rodové očakávania spoločnosti ich tlačia k tomu, aby za každú cenu podávali výkon v práci. To môže mať negatívny dosah na ich duševné aj fyzické zdravie. Ďalšie argumenty nájdete v odporúčaných zdrojoch.

Príloha

Obrázok

Zdroj: [Aspekt](#)

Dotazník

Do prvého riadku napíš, kto všetko býva v tvojej domácnosti. Môže to byť otec, stará mama, nevlastná mama, sestra a podobne. Ak ti nestačia stĺpce tabuľky, pokojne si pridaj ďalšie. Potom sprav pri každej činnosti krížik v políčku pod osobou, ktorá v tvojej domácnosti vykonáva túto činnosť najčastejšie.

Kto býva v tvojej domácnosti? Vypíš?				
Kto robí najčastejšie tieto činnosti v tvojej domácnosti? Označ krížikom.				
Príprava a varenie jedla				
Pranie				
Nákup potravín a iných potrieb do domácnosti				
Umývanie riadov/obsluha umývačky riadov				
Upratovanie domácnosti				
Rozpráva sa s tebou a počúva ťa				
Navštevuje s tebou podujatia (napríklad chodí s tebou do kina, do divadla, na športové podujatia)				
Vynucuje dodržiavanie pravidiel				
Pomáha s domácimi úlohami				

Odporúčané zdroje

Neplatená práca. Dostupné na: <http://glosar.aspekt.sk/default.aspx?smi=1&ami=1&vid=150>

Reprodukcia. Dostupné na: <http://glosar.aspekt.sk/default.aspx?smi=1&ami=1&vid=167>

Rodová delba práce. Dostupné na: <http://glosar.aspekt.sk/default.aspx?smi=1&ami=1&vid=40>

Poznáte hodnotu ženského eura? V roku 2021 je to 81,6 centa. Neplatená práca žien v domácnosti situáciu v SR ešte viac zhoršuje. Dostupné na: <https://www.totojerovnost.eu/index.php/2021/10/25/tlacova-sprava-poznate-hodnotu-zenskeho-eura-v-roku-2021-je-to-816-centa-neplatenapraca-zien-v-domacnosti-situaciu-v-sr-este-viac-zhorsuje/>

Cviková, J. Nerodíme sa ako ženy a muži. Dostupné na: [http://www.ruzovymodrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/ruzovy-a-modry-svet-\(cd-rom\)/jana-cvikova:-nerodime-sa-ako--zeny-a-muzi](http://www.ruzovymodrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/ruzovy-a-modry-svet-(cd-rom)/jana-cvikova:-nerodime-sa-ako--zeny-a-muzi)

Druhé pohlavie: Úryvok z knihy Simone de Beauvoir. Dostupné na: <http://www.ruzovymodrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/clanky-a-studie/7-statocnych/simone-de-beauvoir:-druhe-pohlavie>

Judy Syfers. Aj ja chcem mať manželku. Dostupné na: <http://www.ruzovymodrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/clanky-a-studie/7-statocnych/judy-syfers:-aj-ja-chcem-mat-manzelku>

Neplatená reprodukčná práca 2

Anotácia: Značná časť práce, ktorú ľudia vykonávajú, nie je dostatočne viditeľná a oceňovaná. Ide najmä o takzvanú reprodukčnú prácu, ktorá sa týka starostlivosti o deti, rodinu a domácnosť. Prostredníctvom tejto práce sa udržuje a reprodukuje spoločnosť, pracovná sila či kultúra. Bez tejto práce by spoločnosť nemohla fungovať. Často je však neplatená a zväčša ju vykonávajú ženy, čo je dôsledkom rodových stereotypov a rodovej delby práce v spoločnosti. Problém neplatenej reprodukčnej práce sa bezprostredne týka života mladých ľudí, preto by sa mal reflektovať aj v rámci vyučovacieho procesu.

Ciele: Žiaci a žiačky sa naučia

- vypočítať cenu neplatenej reprodukčnej práce,
- uvedomovať si hodnotu neplatenej reprodukčnej práce.

Odporúčaný vek: 15 – 19 rokov (SŠ)

Odporúčaný predmet: občianska náuka, etická výchova

Dĺžka: 45 minút

Pomôcky: papier alebo zošit, písacie potreby, tabuľa alebo flipchart, vytlačené formuláre z prílohy (pre každého jeden)

Postup:

1. Uvedenie do témy (10 minút)

- a. Dajte žiakom a žiačkam inštrukcie: *Najprv si jednotlivito samostatne odpovedzte na otázku, či robíte nejaké domáce práce, ako napríklad upratovanie domácnosti, umývanie riadov, nakupovanie, varenie alebo pranie. Ak áno, zamyslite sa nad tým, či vás tieto práce bavia. Ak tieto práce nevykonávate, odpovedzte na otázku, prečo ich nerobíte.*
- b. Žiaci a žiačky samostatne formulujú odpovede. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- c. Žiaci a žiačky samostatne formulujú odpovede. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- d. Potom vyzvite žiačky a žiakov, aby prečítali alebo uviedli, či ich vykonávanie domácich prác baví alebo prečo ich nerobia. Odpovede zapisujte na tabuľu alebo flipchart.
- e. Na základe odpovedí urobte zhrnutie.

2. Výpočet ceny neplatenej práce (20 minút)

- a. Rozdajte formulár uvedený v prílohe.
- b. Vyzvite žiakov a žiačky, aby vyplnili formulár: *Všetci ste dostali formulár, ktorý obsahuje zoznam domácich prác. Pri každej práci najprv uveďte, koľko hodín týždenne ich vykonáva osoba, ktorá sa im vo vašej domácnosti venuje najviac. Do ďalšieho stĺpca napíšte, koľko hodín ich vykonávate vy. Ak sa nejaká práca nevykonáva, napíšte nulu. Ide o váš odhad, netrápte sa, ak nebudete vedieť uviesť úplne presný čas. Ak vyplníte všetky položky, spočítajte počet hodín a výsledok napíšte do kolónky „Spolu hodín týždenne“.*
- c. Žiaci a žiačky samostatne vypĺňajú formulár. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- d. Po skončení práce zadajte ďalšie inštrukcie: *Teraz ste všetci vyplnili formulár a máte pred sebou počet hodín, ktoré vy a jedna osoba z vašej domácnosti venujete domácim prácam. Ako by ste mali ďalej postupovať, aby ste vypočítali, koľko táto práca stojí? Rozdeľte sa do dvojíc a skúste sa dohodnúť, aký by mal byť ďalší postup, aby ste zistili cenu domácich prác,*
- e. Žiaci a žiačky samostatne diskutujú a zapisujú svoje návrhy. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- f. Po skončení diskusie vyzvite žiakov a žiačky, aby prečítali alebo uviedli, ako by postupovali pri výpočte ceny domácich prác. Odpovede zapisujte na tabuľu alebo flipchart.
- g. Na základe odpovedí vytvorte záver a uveďte ďalšie inštrukcie: *Ďakujem za vaše zaujímavé návrhy. Vyplynulo z nich, že potrebujeme vedieť cenu alebo mzdu za hodinu práce. Na tento výpočet môžeme použiť minimálnu mzdu. Štát túto mzdu určuje na každý rok a platí pre všetkých zamestnancov a zamestnankyne, ktoré majú klasický pracovný pomer alebo pracujú na dohodu o vykonaní práce. V roku 2022 je hodinová minimálna mzda vo výške 3,713 eur. Teraz môžete vypočítať cenu domácich prác. Pri výpočte môžete použiť aj kalkulačku. Výšku hodinovej minimálnej mzdy napíšte na tabuľu alebo flipchart.*
- h. Žiaci a žiačky samostatne pracujú na výpočte ceny domácich prác. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.

3. Reflexia (15 minút)

- a. Po skončení výpočtu vyzvite žiakov a žiačky, aby prečítali alebo uviedli, aké sumy im vyšli. Odpovede zapisujte na tabuľu alebo flipchart. Následne im povedzte, že mesačná minimálna mzda v roku 2022 bude 646 eur.
- b. Potom dajte žiakom a žiačkam inštrukcie: *Teraz poznáte približnú cenu neplatenej domácej práce. Rozdeľte sa do skupín po štyroch. V skupine stručne diskutujte o nasledujúcej otázke: Ako sa zmenil váš pohľad na neplatenú prácu? Vyvodili ste nejaké nové závery pre svoj podiel na domácich prácach alebo váš postoj zostal nezmenený? Nie je nutné, aby ste sa zhodli na spoločnej odpovedi. Zapište všetky názory a postrehy, ktoré zaznejú.*
- c. Žiaci a žiačky samostatne diskutujú. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- d. Po skončení diskusie jeden zástupca alebo zástupkyňa z každej skupiny prečíta alebo uvedie názory a postrehy, ktoré v skupine zazneli.

Príloha

Formulár

Pri každej práci najprv uved', koľko hodín týždenne ich vykonáva osoba, ktorá sa im vo vašej domácnosti venuje najviac. Do ďalšieho stĺpca napíš, koľko hodín ich vykonávaš ty. Ak sa nejaká práca nevykonáva, napíš nulu.

	Počet hodín týždenne (osoba, ktorá v našej domácnosti najviac vykonáva domáce práce)	Počet hodín týždenne (ja)
Príprava a varenie jedla		
Pranie		
Nákup potravín a iných potrieb do domácnosti		
Umývanie riadov/obsluha umývačky riadov		
Upratovanie domácnosti		
Iné práce v rámci domácnosti (napríklad starostlivosť o deti)		
Spolu hodín týždenne		
Cena týždennej neplatenej domácej práce		

Odporúčané zdroje

Neplatená práca. Dostupné na: <http://glosar.aspekt.sk/default.aspx?smi=1&ami=1&vid=150>

Reprodukcia. Dostupné na: <http://glosar.aspekt.sk/default.aspx?smi=1&ami=1&vid=167>

Rodová delba práce. Dostupné na: <http://glosar.aspekt.sk/default.aspx?smi=1&ami=1&vid=40>

Poznáte hodnotu ženského eura? V roku 2021 je to 81,6 centa. Neplatená práca žien v domácnosti situáciu v SR ešte viac zhoršuje. Dostupné na: <https://www.totojerovnost.eu/index.php/2021/10/25/tlacova-sprava-poznate-hodnotu-zenskeho-eura-v-roku-2021-je-to-816-centa-neplatenapraca-zien-v-domacnosti-situaciu-v-sr-este-viac-zhorsuje/>

Cviková, J. Nerodíme sa ako ženy a muži. Dostupné na: [http://www.ruzovya modrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/ruzovy-a-modry-svet-\(cd-rom\)/jana-cvikova:-nerodime-sa-ako--zeny-a-muzi](http://www.ruzovya modrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/ruzovy-a-modry-svet-(cd-rom)/jana-cvikova:-nerodime-sa-ako--zeny-a-muzi)

Druhé pohlavie: Úryvok z knihy Simone de Beauvoir. Dostupné na: <http://www.ruzovya modrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/clanky-a-studie/7-statocnych/simone-de-beauvoir:-druhe-pohlavie>

Judy Syfers. Aj ja chcem mať manželku. Dostupné na: <http://www.ruzovya modrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/clanky-a-studie/7-statocnych/judy-syfers:-aj-ja-chcem-mat-manzelku>

Emocionálna práca

Anotácia: Súčasťou našich životov je aj tzv. emocionálna práca. Tento pojem zaviedla sociologička Arlie Hochschild, aby ním pomenovala tú časť práce na pracovisku, ktorá sa prejavuje viditeľným prispôsobovaním alebo predstieraním emócií, ako aj potláčaním skutočných emócií (analyzovala prácu letušiek). Emocionálnu prácu však vykonávame aj v bežnom živote, aby sme v druhých ľuďoch vzbudili pocit pohody alebo bezpečia. Zväčša ju vykonávajú ženy ako súčasť starostlivosti o rodinu a domácnosť. Závaž spojená s emocionálnou prácou môže mať negatívny vplyv na duševné zdravie, preto je dôležité, aby sa tejto téme venovala pozornosť aj v rámci vzdelávacieho procesu.

Ciele: Žiaci a žiačky sa naučia

- čo je to emocionálna práca,
- identifikovať emocionálnu prácu vo svojom živote.

Odporúčaný vek: 15 – 19 rokov (SŠ)

Odporúčaný predmet: občianska náuka, etická výchova

Dĺžka: 45 minút

Pomôcky: papier alebo zošit, písacie potreby, tabuľa alebo flipchart, vytlačené texty z prílohy (pre každého jeden)

Postup

1. Uvedenie do témy (10 minút)

- Inštruujte žiactvo: *Rozdelte sa do dvojíc. Vašou úlohou bude na základe vzájomnej diskusie napísať, čo rozumiete pod slovným spojením emocionálna práca. Nijako sa neobmedzujte, zapíšte bez zábran čokoľvek, čo by toto slovné spojenie mohlo znamenať.*
- Žiačky a žiaci samostatne diskutujú a zapisujú svoje chápanie pojmu emocionálna práca. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- Po skončení diskusie vyzvite žiakov a žiačky, aby prečítali alebo uviedli, čo by spojenie emocionálna práca podľa nich mohlo znamenať. Odpovede zapisujte na tabuľu alebo flipchart.
- Na základe odpovedí urobte zhrnutie.

2. Práca s textom (18 minút)

- a. Každému dajte vytlačený text z prílohy: *Dostali ste text, ktorý obsahuje výpoveď Žofie o tom, ako si počas pandémie uvedomila, koľko síl ju stojí vykonávanie emocionálnej práce. Vašou úlohou bude prečítať si text a na základe neho si zapísať odpoveď na otázky: 1. Čo je to emocionálna práca a aké činnosti do nej patria? a 2. Kto emocionálnu prácu najčastejšie vykonáva u vás doma? Ak niečomu v texte nebudete rozumieť alebo vám to nebude jasné, urobte na danom mieste otáznik.*
- b. Žiaci a žiačky samostatne pracujú s textom. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- c. Po skončení práce s textom sa spýtajte, či všetkému v texte rozumeli. Ak nie, nechajte iných žiakov alebo žiačky, aby nezrozumiteľnú pasáž skúsili vysvetliť.
- d. Potom vyzvite žiakov a žiačky, aby prečítali alebo uviedli svoje odpovede na položené otázky. Odpovede zapisujte na tabuľu alebo flipchart.
- e. Na základe odpovedí stručne zhrňte (pravdepodobný) hlavný záver: *Emocionálna práca je správanie, pri ktorom vyjadrujeme emócie, ktoré necítíme alebo skrývame emócie, ktoré cítíme. Robíme tak kvôli ostatným, aby sa cítili príjemne alebo bezpečne. Z vašich odpovedí tiež vyplynulo, že najčastejšie túto prácu vykonávajú ženy (mamy).*

3. Tvorba komixu alebo memečka (17 minút)

- a. Zadajte žiakom a žiačkam inštrukcie: *Teraz už dobre chápeme, čo je to emocionálna práca a aké má prejavy. Skúste sa zamyslieť, kedy aj vy vo svojom živote vykonávate emocionálnu prácu. Vyberte si jednu konkrétnu situáciu, ktorá najlepšie vystihuje vašu emocionálnu prácu. Túto situáciu spracujte do formy komixu (maximálne 3 okienka) alebo memečka. Nie je nutné, aby váš obrázok bol vtipný, mal by byť najmä výstižný a zrozumiteľný. Myslite na to, že váš výtvor si budú pozerat aj spolužiaci a spolužiačky.*
- b. Žiaci a žiačky samostatne pracujú na tvorbe komixu alebo memečka. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- c. Po skončení tvorby vyzvite triedu, aby si postupne prezreli výtvory svojich spolužiačok a spolužiakov: *Ďakujem za vašu prácu. Teraz svoj výtvory posuňte spolužiakovi alebo spolužiačke vedľa. Keď si dielo pozriete, posuňte ho zase ďalej. Pokračujte dovtedy, kým sa vám váš obrázok nevráti.*

Príloha

Text

Nižšie sa nachádza vyjadrenie, ktoré napísala Žofia. Prečítajte si text a zapíšte odpovede na nasledujúce otázky:

1. **Čo je to emocionálna práca a aké činnosti do nej patria?**
2. **Kto emocionálnu prácu najčastejšie vykonáva u vás doma?**

Chcem sa podeliť o niečo, čo som si veľmi intenzívne uvedomila až rok po vypuknutí pandémie na Slovensku. Začala som reflektovať, ako veľa ma stojí emocionálna práca. Koľko energie venujem tomu, že sa snažím spravovať svoje pocity a emocionálne prejavy, zvažovať, čo ukázať a čo nechať tak, aby to nezhoršilo situáciu v domácnosti – náladu dieťaťa, ktoré zrazu zostalo doma a je odkázané len na pár dospelých, stres z nerealizovaných a nereálnych deadlinov v zamestnaní, neistota z politickej aj spoločenskej situácie, obavy a smútok príbuzných, ktoré už zdieľame len cez telefón.

V posledných týždňoch sa mi stáva, že ráno vstanem s pocitom, že už takto ďalej nemôžem fungovať, že nedokážem vstať z postele a fyzicky nie som schopná prežiť ďalší deň, ktorého obsah sa znova zredukuje len na platenú a neplatenú prácu. Potom sa ale zobudí dieťa a snažím sa tieto pocity potlačiť, pretože treba začať niečo robiť, nedá sa to nedať a zároveň nechcem prenášať negatívne pocity na ostatných. Od začiatku pandémie som sa snažila pôsobiť na ostatných v domácnosti upokojujúco a pozitívne, rozveseľovať, chápať, že veľkí aj malí majú trampoty, zlú náladu, nespracované emócie, úzkosti, nevy povedané a nevy povedateľné trápenia a ťažkosti.

V momente, keď som prestala vládnuť, uvedomila som si, koľko to celé stálo síl. V tejto chvíli už nie som schopná túto neviditeľnú prácu vykonávať a navonok sa to prejavuje ako náladovosť, prchkosť, lebo reagujem podráždene a nedokážem sa ovládať tak, ako by som chcela. Navonok sa zdá, akoby som zrazu mala zlú náladu. Ale ja viem, že sa zmenilo predovšetkým to, že už nevládzem manažovať vlastné pocity podľa potrieb blízkych a iných vonkajších okolností, nasmerovávať ich vhodným smerom a pustiť ich len raz za čas. Rok nepretržitej neviditeľnej emocionálnej práce spôsobil, že už ju nie som schopná ďalej vykonávať, a tak sa z nej stal viditeľný jav. Až teraz.

Žofia

Zdroj: [Aspekt](#)

Odporúčané zdroje

Počas korony som si uvedomila, ako veľa ma stojí emocionálna práca. Dostupné na:

<http://www.aspekt.sk/content/aspektin/pocas-korony-som-si-uvedomila-ako-vela-ma-stoji-emocionalna-praca>

Sekeráková Búriková, Z. 2018. Zodpovednosť a cena za úsmev. Dostupné na: <https://kapital-noviny.sk/zodpovednost-a-cena-za-usmev/>

Prekérna (nedôstojná, neistá) práca

Anotácia: Mnohí ľudia dnes vykonávajú prácu, v ktorej majú zníženú pracovnoprávnu ochranu a nižšie mzdy. Majú síce platenú prácu, ale podmienky, v akých pracujú, sú neisté a nedôstojné. Napríklad majú veľmi nízku mzdu, pracujú nútené na živnosť alebo dohodu, nemajú nárok na dovolenku, náhradu príjmu počas práceneschopnosti alebo za nich zamestnávateľ neodvádza zdravotné a sociálne poistenie. Takáto situácia sa nazýva prekérna (prekarizovaná, nedôstojná, neistá) práca. Riziku prekérnej práce bude v budúcnosti vystavená aj súčasná mládež, preto je dôležité, aby sa s týmto problémom oboznámili už v škole.

Ciele: Žiaci a žiačky budú vedieť

- identifikovať prekérnu prácu.

Odporúčaný vek: 15 – 19 rokov (SŠ)

Odporúčaný predmet: občianska náuka, etická výchova

Dĺžka: 45 minút

Pomôcky: papier alebo zošit, písacie potreby, tabuľa alebo flipchart, vytlačený podklad č. 1 z prílohy (pre každú dvojicu jeden), vytlačený podklad č. 2 z prílohy (pre každú štvoricu jeden)

Postup

1. Uvedenie do témy (10 minút)

- a. Povedzte žiakom a žiačkam, aby sa rozdelili do dvojíc. Každé dvojici dajte podklad č. 1 uvedený v prílohe a poskytnite im nasledujúce inštrukcie: *Každá dvojica dostala vytlačený text. Prečítajte si ho a skúste spoločne odpovedať na otázku: Prečo podľa vás Zuzana váha? Otázku napíšte na tabuľu alebo flipchart.*
- b. Žiaci a žiačky samostatne diskutujú a zapisujú si svoju odpoveď na otázku. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- c. Po skončení diskusie každá dvojica prečíta alebo uvedie svoj názor, prečo Zuzana váha. Odpovede zapisujú na tabuľu alebo flipchart.
- d. Na záver urobte zhrnutie: *Ďakujem za vaše zaujímavé názory. Vyplynulo nám, že Zuzana sa nachádza v náročnej životnej situácii a potrebuje peniaze. Preto sa rozhodla nájsť si prácu a zamestnať sa. Dostala pracovnú ponuku, ktorá by jej mohla pomôcť. Táto práca však nie je na plný úväzok, preto dostane len polovičný plat. To jej nemusí stačiť na živobytie a pravdepodobne bude potrebovať ešte ďalšiu prácu. Okrem toho nebude mať nárok na stravné a ani na prestávku na odpočinok a jedenie. Zároveň sa však môže obávať, že inú pracovnú ponuku nedostane.*

2. Práca s kazuistikami (25 minút)

- a. Vyzvite žiakov a žiačky, aby sa rozdelili do skupín po štyroch. Každéj skupine dajte vytlačený podklad č. 2, ktorý sa nachádza v prílohe, a poskytnite im inštrukcie: Každá skupina dostala vytlačený podklad. Nachádzajú sa v ňom vyjadrenia dvoch zamestnankýň a dvoch zamestnancov. Vašou úlohou bude si tieto vyjadrenia prečítať a zoradiť jednotlivé prípady podľa miery ohrozenia alebo neistoty, v ktorej sa nachádzajú. Na prvé miesto dajte prípad človeka, ktorý je podľa vás v najväčšom ohrození alebo neistote. Na štvrtom mieste bude prípad človeka, ktorý je podľa vás v najmenšom ohrození alebo neistote. K svojmu rozhodnutiu si zapíšte zdôvodnenie. Skúste sa ako skupina dohodnúť na spoločnom poradí. Vychádzajte len z informácií, ktoré sú uvedené v podklade.
- b. Žiaci a žiačky samostatne čítajú jednotlivé prípady, diskutujú o poradí a zapisujú si argumenty. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- c. Po skončení diskusie každá skupina prečíta alebo uvedie svoje poradie a jeho zdôvodnenie. Na tabuľu alebo flipchart napíšete všetky štyri mená z podkladu a pri každom mene vždy uvedte číslo poradia, ktoré mu daná skupina určila. Nie je nutné, aby ste na základe odpovedí jednotlivých skupín vytvorili finálne poradie. V tejto aktivite nejde o rozhodnutie, kto sa nachádza v najhoršej situácii, ale o analýzu a diskusiu o jednotlivých prípadoch.

3. Reflexia (10 minút)

- a. Nechajte žiakov a žiačky v skupinách po štyroch. Dajte im inštrukcie: Podrobne ste si preštudovali a prediskutovali jednotlivé prípady. Teraz skúste spoločne nájsť odpoveď na nasledujúcu otázku: Čo mali tieto štyri prípady spoločné? Otázku napíšete na tabuľu alebo flipchart.
- b. Žiaci a žiačky samostatne diskutujú a zapisujú si svoju odpoveď na otázku. V prípade otázok alebo nejasností môžete upresniť inštrukcie.
- c. Po skončení diskusie každá skupina prečíta alebo uvedie svoju odpoveď, čo mali prípady spoločné. Odpovede zapisujete na tabuľu alebo flipchart.
- d. Na záver urobte zhrnutie: *Ďakujem za vaše zaujímavé postrehy. Vyplynulo nám, že všetky prípady spájala neistota, nízka miera ochrany alebo ohrozenie. Ľudia z našich prípadov mohli ľahko prísť o zamestnanie, nemali nárok na niektoré benefity (ako napríklad dovolenka alebo PN-ka) alebo mohli byť poškodené ich budúce príjmy (ako napríklad dôchodok). Takémuto zamestnaniu sa hovorí nedôstojná, neistá alebo prekérna práca.*

Príloha

Podklad č. 1

Som rozvedená, mám dve malé deti. Bola som dlho, skoro dva roky nezamestnaná, teraz som mala brigádu v bufete. Bývalý manžel mi dlhodobo neplatí výživné napriek tomu, že má platiť tú najnižšiu sumu, lebo nemá nijaký príjem. Tým, že bývame vo vlastnom dome, ktorý ešte nie je skolaudovaný, nemám nárok na príspevok na bývanie, lebo trvalý pobyt mám u rodičov, a to sú vraj spoločne posudzované osoby. Zamestnávateľ mi ponúkol miesto, ale na polovičný úväzok na štyri hodiny denne. Tak neviem, či sa mi to oplatí. Dá mi 350 eur plus provízie z predaja. Ale žiadne gastrolístky ani prestávky. Premýšľam...

Zuzana

Zdroj: [Život](#)

Podklad č. 2

Volám sa Lucia a pracujem na živnosť. Ako živnostníčka by som mala byť samostatná podnikateľka, ktorá by si mala sama určovať čo, kedy a ako bude robiť. Avšak mňa na živnosť „zamestnáva“ zamestnávateľ. On mi určuje, odkedy dokedy budem v práci, riadi moju pracovnú činnosť, kontroluje ju a musím ju vykonávať osobne a podľa jeho pokynov. V skutočnosti je to pracovný pomer, napriek tomu však nemám právo na ochranu zo Zákonníka práce. Môžu ma napríklad kedykoľvek prepustiť. Stačí, že mi prestanú platiť faktúry. Nemám nárok na žiadnu dovolenku, na stravné, následne ani na podporu v nezamestnanosti. Ak sa mi stane pracovný úraz, môžem sa rozlúčiť s akýmikoľvek úrazovými dávkami.

Som Peter a pracujem na dohodu o vykonaní práce. Za dohodu dostanem oficiálne zaplatené len v rozsahu maximálnych hodinových limitov a len za hodinovú minimálnu mzdu. No reálne pracujem, akoby som mal plný pracovný pomer (40 hodín týždenne i viac) a za ostatné hodiny dostávam peniaze na ruku, bez platenia daní a odvodov. Keďže poisťné do sociálnej poisťovne za mňa odvádza zamestnávateľ len v rozsahu dohody, tak následné prípadné čerpanie sociálnych dávok alebo dôchodku tomu aj zodpovedá. Lebo tieto dávky sa počítajú z oficiálnej mzdy. A tá bola nízka.

Moje meno je Agáta a mám pracovnú zmluvu. Mám v nej stanovený kratší pracovný čas, aj keď pracujem dlhšie. Časť peňazí dostávam oficiálne – mám ich na výplatnej páske – a dostávam ich na účet, a časť peňazí dostávam „pekne“ na čierno do obálky. Môže sa to zdať lákavé: oficiálne na páske dostanem minimálnu mzdu a zvyšok dostávam do obálky na ruku. Potom však príde trpká realita: budem mať problém s hypotékou v banke, ako tehotná dostanem nízke materské dávky, ochoriem a moja náhrada príjmu na péenke mi vôbec nevystačí na mesačné výdavky, aj podpora v nezamestnanosti bude smiešna a dôchodok bude nízky.

Volám sa Karol a mám zmluvu na dobu určitú. Podľa slovenskej legislatívy je možné pracovnú zmluvu na dobu určitú uzavrieť so zamestnancom maximálne na dva roky. Naša firma to obchádza tým, že si založila dcérsku spoločnosť a svojich zamestnancov každé dva roky presúva pod hlavičku iného zamestnávateľa. A hoci dvadsať rokov pracujem na jednom mieste, na papieri sa presúvam medzi dvomi spoločnosťami. Mám problémy so sociálnym poistením, nedokážem si vybaviť hypotéku v banke a zabezpečiť si bývanie. Po uplynutí platnosti kontraktu nemám isté jeho predĺženie a neexistuje pre mňa žiadna výpovedná lehota a odstupné podľa odpracovaných rokov.

Zdroj: Spracované podľa [J. Košča](#) a [M. Kuruca](#)

Odporúčané zdroje

Košč, J. 2020. Príčiny a dôsledky prekariátu. Dostupné na: <https://kapital-noviny.sk/priciny-a-dosledky-prekariatu/>

Kuruc, M. 2020. Preč s prekérnou prácou? Dostupné na: <https://kapital-noviny.sk/prec-s-prekernou-pracou/>

Kuruc, A. 2020. Rodová rovnosť a ekonomický dopad pandémie. Dostupné na: <http://diskriminacia.sk/rodova-rovnost-a-ekonomicky/>

Weeks, K. 2015. Mapovanie pracovnej etiky: Päť antinómií a úloha rasy a rodu. Ukážka z knihy Feministky hovoria o práci. Bratislava: ASPEKT. Dostupné na: http://www.aspekt.sk/sites/default/files/Ukazka_Feministky_hovoria_o_praci_0.pdf

Tento bulletin prináša informácie o novinkách na webovej stránke ruzovymodrysvet.sk, ktorá je zameraná na rodovo citlivú pedagogiku a na rodovú rovnosť vo výchove a vzdelávaní. Rodovo citlivá pedagogika sa snaží predchádzať diskriminácii z dôvodu pohlavia a rodu, ako aj iným formám diskriminácie. Cieľom tohto webového portálu je prispievať k atmosfére spolupráce v škole a k uplatňovaniu rovnosti príležitostí. Pomáha prekonávať nerovnosť žien a mužov, dievčat a chlapcov (nielen) vo výchove a vzdelávaní.

Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu výlučne zodpovedá Zájumové združenie žien ASPEKT.